

Strategische Veiligheidsagenda 2023-2026
Gemeente Zwolle

Veiligheid maken we samen

Voorwoord

Zwolle bloeit en groeit. Onze inwoners geven de stad een mooi rapportcijfer in ons buurt-voor-buurt onderzoek: gemiddeld een 7,9. Daar kunnen we als stad mee voor de dag komen! Maar dit betekent niet dat er geen werk aan de winkel is.

Ja, Zwolle is een fijne stad, een stad in beweging, een veilige stad ook. Een stad waar mensen klaar staan voor elkaar en met elkaar in verbinding zijn. Een echte hartstad. Maar in die stad merken we ook de effecten van wat elders in de wereld gebeurt. Corona, de oorlog in Oekraïne, de hoge energiekosten, de stikstofcrisis, de inflatie. Ontwikkelingen die tot zorgen en onzekerheid leiden en soms tot woede en frustratie. We zagen de effecten op straat, maar ze zijn er ook achter de voordeuren, niet altijd zichtbaar, maar wel voelbaar. En als we daar met elkaar onvoldoende oog voor hebben en er geen antwoord op kunnen geven, dan doen die emoties, onzekerheid en frustratie, iets met het gevoel van veiligheid.

Veiligheid ontstaat niet vanzelf, een veilige samenleving maken we met elkaar. Samen met onze inwoners, ondernemers en professionele partners in de stad werken we dagelijks aan de veiligheid in Zwolle. De afgelopen jaren hebben we elkaar nog meer opgezocht in de aanpak van veiligheidsvraagstukken, zoals het tegengaan van ondermijnende criminaliteit en het verminderen van de betrokkenheid van jongeren bij criminaliteit en overlast. Ondanks deze inzet zien we in toenemende mate ontwikkelingen in de samenleving die de openbare orde en veiligheid blijven raken. Ook in Zwolle. Niet alleen fysiek, maar ook via digitale media.

We laten daarom met deze Veiligheidsagenda zien welke vijf thema's de komende jaren prioriteit hebben: zorg en veiligheid, digitale veiligheid, drugs, jeugd en veiligheid en - last but not least - polarisatie en extremisme. Alle vijf actuele thema's, die samenhangen met sociale vraagstukken en waar we kwetsbare slachtoffers én daders zien. We willen daarom op deze thema's onze inzet versterken, samen met de Zwollenaren en onze partners in de stad. Wat onze ambities zijn en de speerpunten waar we de komende jaren op willen focussen, dat lees je in deze agenda *Veiligheid maken we samen*.

Peter Snijders
burgemeester

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Context en ontwikkelingen	4
1.1.1	Grootstedelijke problematiek	4
1.1.2	Invloed coronacrisis op de traditionele criminaliteit en overlast	5
1.1.3	Veranderende maatschappij	5
1.2	Onze visie en wat hebben we daarvoor nodig?	5
1.2.1	Zwolle is een veilige stad voor iedereen en dat maken we samen	5
1.2.2	We werken wijk- en buurtgericht	6
1.2.3	We bouwen aan een goede informatiepositie en werken datagedreven	6
2	Het veiligheidsbeeld	7
3	Geprioriteerde thema's	8
3.1	Thema: Zorg en Veiligheid	9
3.1.1	Ambitie	9
3.1.2	Wat gaan we daarvoor doen?	10
3.2	Thema: Digitale veiligheid	11
3.2.1	Ambitie	11
3.2.2	Wat gaan we daarvoor doen?	11
3.3	Thema: Drugs	13
3.3.1	Ambitie	13
3.3.2	Wat gaan we daarvoor doen?	13
3.4	Thema: Jeugd en Veiligheid	15
3.4.1	Ambitie	16
3.4.2	Wat gaan we daarvoor doen?	16
3.5	Thema: Polarisatie en extremisme	17
3.5.1	Ambitie	18
3.5.2	Wat gaan we daarvoor doen?	18
4	Werken aan een veilige stad	19
5	Bronnen	20

1

Inleiding

Je veilig voelen en veilig zijn is belangrijk, zeker in deze onzekere tijd met grote maatschappelijke vraagstukken waardoor onder andere bestaanszekerheid en gelijke kansen onder druk komen te staan. We hebben als gemeente een brede verantwoordelijkheid om de stad veilig te houden en zetten ons hier dagelijks voor in, samen met onze inwoners, ondernemers en partners.

We houden toezicht in de openbare ruimte, we handhaven samen met de politie de openbare orde en we sturen aan op een effectieve (keten)samenwerking met onze partners in de stad. Het werken aan de veiligheid in de stad is nooit af, we blijven meebewegen met de ontwikkelingen die we zien, zoeken de samenhang met andere beleidsterreinen en versnellen waar het nodig is.

We zien dat we als stad de laatste jaren een ontwikkeling doormaken en meer te maken hebben met grootstedelijke problematiek. Vier jaar geleden hebben we hier op geanticipeerd en we willen de koers die we toen hebben ingezet vasthouden en waar nodig focus aanbrengen. In deze Strategische Veiligheidsagenda staan de thema's die de komende jaren extra aandacht krijgen centraal. Deze agenda is gebaseerd op een integrale veiligheidsanalyse, welke is uitgevoerd door middel van een analyse van politieregistraties, gesprekken met interne- en externe partners en de uitkomsten van het Buurt-voor-Buurtonderzoek 2022.

In dit document schetsen we eerst de context en ontwikkelingen die invloed hebben op het werken aan veiligheid en wat wij nodig hebben om dit te kunnen doen. Vervolgens worden in het veiligheidsbeeld de belangrijkste resultaten van de integrale veiligheidsanalyse weergegeven. Daaropvolgend laten we zien welke thema's de komende jaren extra aandacht verdienen. Het werken aan veiligheid is immers nooit af en op deze thema's constateren we dat er nog opgaves liggen. Deze Strategische Veiligheidsagenda geeft de 'wat' vraagstukken weer, hetgeen vervolgens wordt vertaald in een uitvoeringsagenda waarin het hoe én met wie wordt uitgewerkt. Tot slot; de thema's die in deze Veiligheidsagenda centraal staan, zijn aanvullend op dat wat we al doen. In deze agenda geven we daarom ook een inkijk in onze reguliere werkzaamheden.

1.1 Context en ontwikkelingen

1.1.1 Grootstedelijke problematiek

Zwolle groeit, bloeit en is ambitieus. Het is een 'hartstad', waarin brede welvaart belangrijk is. We constateren dat de groei van de stad gepaard gaat met een toenemende druk op de buitenruimte en steeds zichtbaarder wordende grootstedelijke en complexe problematiek. We zien dat de overlast door personen met verward gedrag blijft stijgen, ook in relatie tot het aantal maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast heeft het crimineel speelveld voor buitensporig geweld in de openbare ruimte gezorgd. Niet eerder was de impact van de georganiseerde criminaliteit in Zwolle zo voelbaar en zichtbaar. Dieptepunten hierbij zijn de (pogingen tot) liquidaties geweest.

De groei van de stad en de toename van grootstedelijke problematiek betekenen iets voor de manier waarop we werken aan een veilige stad. Het vraagt van ons stil te staan bij wat er nu nodig is en welke ontwikkelingen relevant zijn om te bepalen wat er nodig is voor een toekomstbestendige veilige en leefbare omgeving.

1.1.2 Invloed coronacrisis op de traditionele criminaliteit en overlast

De coronacrisis heeft invloed gehad op de aard en omvang van traditionele vormen van criminaliteit. We constateren een afname van het aantal woninginbraken en winkeldiefstallen en een toename van, met name, overlastmeldingen. We leggen hierbij een verband met de maatregelen die zijn opgelegd in de strijd tegen het virus. Mensen waren veelal thuis, winkels dicht en met het samenscholingsverbod was het ongewoon om groepen op straat te zien. In tegenstelling tot de traditionele vormen van criminaliteit zagen we een sterke toename van digitale criminaliteit. Op dit moment lijken de effecten van de coronacrisis te verdwijnen en zien we in 2022 weer een lichte stijging van de traditionele criminaliteit.

1.1.3 Veranderende maatschappij

We zien dat de maatschappij verandert, mede als gevolg van digitalisering, de verharding van het maatschappelijk debat en de toenemende sociale kloof. Opeenvolgende maatschappelijke vraagstukken zoals de coronacrisis, de uitzonderlijk hoge energielasten, zorgen over bestaanszekerheid en gevoelens van onmacht, versterken deze verandering in de maatschappij. Een gevolg hiervan is dat maatschappelijke onrust, polarisatie en extremisme de afgelopen jaren zichtbaarder zijn geworden. Sociale media spelen hierin een grote rol. Groepen mensen zijn hierdoor snel te mobiliseren en het verspreiden van 'fake-news' is eenvoudig. Tegenstellingen zijn zichtbaarder geworden en het is daarnaast lastiger geworden om in gesprek te komen, men heeft immers de mogelijkheid om zich veelal anoniem te mobiliseren.

1.2 Onze visie en wat hebben we daarvoor nodig?

1.2.1 Zwolle is een veilige stad voor iedereen en dat maken we samen

Een veilig Zwolle maken we samen met onze inwoners, ondernemers en professionals, zoals toezicht en handhaving, het sociale wijkteam en de politie. We hebben elkaar nodig om de stad leefbaar en veilig te houden. We kijken op welke manieren we overlast of crimineel gedrag kunnen voorkomen en welke effectieve vormen van repressie hier aan bijdragen. Preventie is een belangrijk onderdeel in het voorkomen van veiligheidsvraagstukken. Vroegsignalering, preventie en repressie vormen daarom een keten in de uitvoering van deze agenda.

Veiligheidsvraagstukken stoppen vaak niet bij onze gemeentegrens. Daarom werken we ook bovenlokaal samen met andere gemeenten en bovenlokaal georganiseerde veiligheidspartners, zoals de Nationale Politie, het Openbaar Ministerie en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Oost-Nederland (RIEC-ON). Dit doen we bijvoorbeeld binnen de Veiligheidsregio IJsselland en het Districtelijk Veiligheidsoverleg (DVO). We staan daarnaast in verbinding met grootstedelijke netwerken en landelijke organisaties. Waar nodig halen we landelijke expertise naar 'binnen'. We bundelen op

deze manier de inzichten en dit versterkt onze denk- en slagkracht in de aanpak van vraagstukken.

1.2.2 We werken wijk- en buurtgericht

Veiligheid ontstaat in onze wijken en buurten. Deze stellen we daarom centraal in onze aanpak. De vele buurten en wijken die Zwolle kent, hebben elk hun eigen karakter. Niet overal spelen dezelfde vraagstukken. Dit vraagt maatwerk en samenwerking met de inwoners, ondernemers en lokale partners. Dit doen we door wijk- en buurtgericht te werken in de vijf stadsdelen en daar waar nodig de veiligheid en veiligheidsgevoelens te versterken. De wijkmanager heeft hierbij een belangrijke rol om partners te verbinden, vraagstukken bespreekbaar te maken en te kijken wat er nodig is. De stadsdeelteams en uitvoeringsteams werken onder aanvoering van de wijkmanager dagelijks aan veiligheid en leefbaarheid. Hierin participeren professionals van verschillende organisaties zoals jongerenwerk en opbouwwerk, sociale wijkteams, toezicht en handhaving, woningcorporaties en de politie.

Sommige veiligheidsvraagstukken vragen aanvullend op de wijkaanpak een stedelijke aanpak. Bijvoorbeeld wanneer het gaat om complexe, wijk overstijgende criminaliteitsfenomenen zoals de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit of high impact crimes. Vaak vragen dit soort problematieken een meerjarige aanpak om effectief te kunnen zijn. We werken daarin samen met onze partners aan een specifieke strategie, waarin de wijkaanpak en stedelijke aanpak elkaar versterken.

1.2.3 We bouwen aan een goede informatiepositie en werken datagedreven

Een goede informatiepositie is essentieel om regie te kunnen voeren op veiligheid. Weten wat er leeft en speelt in de stad en vroegtijdig inzicht in relevante trends, ontwikkelingen en fenomenen, helpt ons om beter te kunnen anticiperen op potentieel onveilige situaties – de beweging van reactief naar proactief.

Een goede informatiepositie creëren we samen met onze interne- en externe partners, door aanwezig te zijn in de wijken, een proactieve houding aan te nemen en te (blijven) bouwen aan een goed netwerk met onze partners. We kijken “door dezelfde bril” en voeren aan de hand daarvan een dialoog, om tot een effectieve, integrale aanpak te komen.

We werken daarnaast datagedreven. Dat wil zeggen dat we data slim en optimaal gebruiken bij de prioritering en uitvoering van onze taken en verantwoordelijkheden op zowel strategisch, tactisch als operationeel niveau. We gebruiken data als informatiebron om meer inzicht en kennis te verwerven en gefundeerde beslissingen te nemen bij het ontwikkelen en vormgeven van strategie en beleid, bij de uitvoering daarvan en bij de handhaving van de openbare orde.

2

Het veiligheidsbeeld

Dit veiligheidsbeeld is gebaseerd op een integrale veiligheidsanalyse, deze is uitgevoerd door middel van een analyse van politieregistraties van de afgelopen jaren en landelijke en regionale ontwikkelingen. Hierover zijn gesprekken gevoerd met interne- en externe partners. De uitkomsten van het Buurt-voor-Buurtonderzoek 2022 zijn ook meegenomen in dit veiligheidsbeeld.

Op hoofdlijnen laat het beeld het volgende zien:

- In 2022 geven Zwollenaren de **veiligheid in hun buurt** gemiddeld het **rapportcijfer 7,5**. Dit is, evenals in 2018, de hoogste score die behaald is sinds eerste meting in 1997.
- 19 procent van de inwoners geeft aan zich weleens **onveilig te voelen in de eigen buurt**. Dit percentage neemt sinds 2018 toe. Inwoners geven eveneens aan zich vaker onveilig te voelen in het algemeen (23%).
- Geregistreerde **sociale overlast** is sterk toegenomen. Ook de mate waarin sociale overlast ervaren wordt, neemt sinds 2015 toe. Overlast door een verward/overspannen persoon, jeugdoverlast en overlast in verband met alcohol/drugs komen het meest voor. Ook vormen van burengerucht, zoals burenruzie en huiselijke twist, nemen toe.
- **Personen met verward/onbegrepen gedrag** veroorzaken steeds vaker verstoringen van de openbare orde en overlast. Het versterken van de totale keten van zorg en veiligheid is uiterst omvangrijk en complex.
- Het aantal **vernielingen** neemt na een langdurige daling t/m 2019 weer iets toe. Ook de continue afname van **ervaren verloedering** is in 2020 tot stilstand gekomen en minimaal toegenomen. Verloedering wordt wel nog steeds minder ervaren dan tot 2016 het geval was.
- **High impact crimes** zijn de afgelopen jaren afgenomen, met name in 2021. Deze afname wordt vooral veroorzaakt door een vermindering van woninginbraken en diefstal uit woning.
- De laatste jaren daalt over de hele linie de **jeugdcriminaliteit**, maar de aard van de criminaliteit is veranderd. De daling is bovendien minder sterk dan in andere, vergelijkbare gemeenten. Jongeren zijn in verhouding vaker verdachte van drugs- en vuurwapenmisdriven en we zien een verjonging en verharding binnen de drugscriminaliteit.
- **Jeugdoverlast** is toegenomen en jeugdgroepen zijn fluïde. We zien de doelgroep jeugd terug binnen verschillende thema's, zoals drugs en de aanpak supportersgeweld.
- Zwolle kent een **crimineel speelveld** dat zich o.a. bezig houdt met **cocaïnehandel**.
- Het crimineel speelveld heeft voor buitensporig **geweld in de openbare ruimte** gezorgd. Dit zien we de laatste jaren mede terug in pieken in het aantal zwaardere geweldsincidenten, zoals bijvoorbeeld zware mishandeling, bedreiging en brandstichting.
- Er is een stijgende lijn te zien in **drugshandel** en **-bezit**.

- Er lijkt de laatste jaren steeds meer sprake te zijn van normalisering van **drugsgebruik**. Uit rioolwateronderzoek blijkt dat het drugsgebruik in Zwolle niet onder doet voor andere grote Nederlandse steden.
- We constateren dat het **supportersgeweld** is toegenomen rondom voetbalwedstrijden binnen en buiten Zwolle.
- Het aantal **verkeersongevallen** is de afgelopen jaren gedaald, maar deze daling stagneert. Het aantal gewonden is in verhouding toegenomen; slachtoffers zijn vaak (brom)fietzers.
- Inwoners ervaren in 2020 en 2022 meer **verkeersoverlast** dan in voorgaande jaren, 'te hard rijden' wordt hierbij het meest genoemd.
- **Digitale veiligheid** is nog volop in ontwikkeling., Cybercriminaliteit blijft toenemen en gemeenten zijn kwetsbaar gebleken voor aanvallen zoals het LOG4J incident.
- (inter)Nationale ontwikkelingen hebben rechtstreeks invloed op de woon- en leefomgeving van onze inwoners. **Crisissen** zijn lokaal zichtbaar, voelbaar en leveren ook lokaal frustratie en (maatschappelijk) ongenoegen op.
- Mening en ongenoegen worden in toenemende mate geuit in **betogingen** en demonstraties. Daarbij neemt de intensiteit, het niet schuwen van geweld en intimidatie en het online aanjagen van legale en illegale vormen van betogen toe.
- **Maatschappelijke opgaven** worden steeds groter en complexer om aan te pakken en worden als crisis geduid, zoals de wooncrisis, vluchtelingencrisis, stikstofcrisis, energiecrisis, toenemende armoede en krapte op de arbeidsmarkt.
- We constateren dat **polarisatie** en **extremisme** en daarmee samenhangende vraagstukken spelen in Zwolle en dat deze continue aandacht blijven vragen. Hierbij gaat het om veiligheid, maar ook om integratie- en samenlevingsvraagstukken. Er ligt een uitdaging om meer bewust en bekwaam te worden, samen met onze partners.

3

Geprioriteerde thema's

Zwolle is een veilige stad en dat willen we zo houden. De thema's die de komende vier jaren extra aandacht nodig hebben, zien we als ontwikkelopgaven. Er is veel samenhang tussen de thema's. Per thema hebben we een aantal speerpunten 'wat gaan we daarvoor doen' benoemd waarop we focussen en die van belang zijn om bij te dragen aan de op het thema gestelde ambitie.

3.1

Thema: Zorg en Veiligheid

Er is een groep kwetsbare inwoners met een opeenstapeling van (persoonlijke) problemen op het snijvlak van zorg en veiligheid. Als deze problemen te groot worden kan er overlast ontstaan voor de omgeving. Soms kan het leiden tot veiligheidsrisico's. Er kan ook misbruik gemaakt van hun kwetsbaarheid, denk bijvoorbeeld aan uitbuiting en mensenhandel. De oorzaken en gevolgen lopen dwars door elkaar heen en zijn even divers als hardnekkig: psychische klachten, verslavingen, falende maatschappelijke integratie, hoog gevarenrisico of een combinatie hiervan, soms in combinatie met een verstandelijke beperking. De laatste jaren zien we dat zowel het aantal registraties met betrekking tot sociale overlast als de beleving daarvan toeneemt. De professionals constateren dat het hierbij veelal om dezelfde personen gaat, waarvan een groot aantal ook bekend is bij zorgpartijen. Hierop is de afgelopen jaren al het nodige op geïnvesteerd en blijft de aandacht hebben. De zorg is er op gericht om personen zo lang mogelijk thuis te laten wonen en dit kan invloed hebben op de directe omgeving. Daarnaast zien we binnen het thema zorg en veiligheid ook andere problematieken samenkomen, zoals het misbruik maken van kwetsbare personen en van publieke gelden. Mensenhandel, uitbuiting en zorgfraude zijn hier een voorbeelden van. Mensenhandel draait om (georganiseerde) uitbuiting en gaat veelal gepaard met geweld, intimidatie of bedreiging. Het is een van de zwaarste vormen van criminaliteit. Het fenomeen zorgfraude, fraude plegen met zorggeld, is een ander een voorbeeld dat ten koste gaat van kwetsbare cliënten. De samenleving moet er op kunnen vertrouwen dat zorggeld goed wordt besteed en dat kwetsbare inwoners kwalitatief goede zorg krijgen.

De afgelopen jaren hebben we op het terrein van zorg en veiligheid hard gewerkt om onze inwoners de best mogelijke hulp of zorg te geven. We werkten samen met onze partners binnen het Zorg- en Veiligheidshuis aan de integrale aanpak van personen die een risico vormen voor de veiligheid van henzelf en van onze inwoners. Daarnaast hebben we de aanpak mensenhandel vormgegeven en hebben we ingezet op het voorkomen en aanpakken van zorgfraude. Regionaal werkten we samen met andere gemeenten, hulpverleningsinstanties en het Zorg- en Veiligheidshuis aan de Regionale Agenda Zorg- en Veiligheid.

We constateren dat, ondanks onze inzet, zowel het aantal registraties met betrekking tot sociale overlast als de beleving daarvan toe blijft nemen. We constateren ook dat het versterken van de totale keten van zorg en veiligheid uiterst omvangrijk en complex is. Op landelijk en regionaal niveau zijn er diverse ontwikkelingen die invloed hebben op het lokale beleid en uitvoeringspraktijk en we ervaren hierin een leemte in hetgeen we lokaal hebben georganiseerd. Dit alles vraagt een intensivering in de lokale aanpak op de verschillende vraagstukken op het snijvlak zorg en veiligheid.

3.1.1

Ambitie

We willen inwoners de juiste zorg bieden en voorkomen dat zij overlast veroorzaken of dat misbruik van hen of van publieke gelden wordt gemaakt.

3.1.2

Wat gaan we daarvoor doen?

- We creëren meer samenhang en overzicht in het snijvlak zorg en veiligheid door een lokale agenda Zorg en Veiligheid op te stellen en versterken daarmee de lokale keten. We sluiten hierbij aan bij de landelijke en regionale agenda Zorg en Veiligheid.
- We zorgen ervoor dat de zorg aansluit bij de behoefte van de inwoners en dat er bij overlast of complexe casuïstiek aandacht is voor zowel de betrokkene als de omgeving.
- We versterken onze aanpak op het gebied van zorgfraude en mensenhandel door in te zetten op bewustwording, preventie, zorg en repressie.

3.2

Thema: Digitale veiligheid

De digitale wereld is niet meer weg te denken en dat heeft veel invloed op onze manier van werken en leven. Het heeft veel voordelen, zoals snelle informatie-uitwisseling en online dienstverlening, maar het brengt helaas ook risico's mee. We worden geconfronteerd met ransomware-aanvallen, Whats-app fraude, phishing en andere vormen van digitale criminaliteit. We zien dat cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit vaker voorkomen en dit zal naar verwachting alleen maar toenemen. Denk daarbij aan het stelen van persoonsgegevens, het verspreiden van virussen of oplichting via de telefoon of internet. We hebben de afgelopen jaren ook gezien dat openbare orde verstoringen steeds vaker aangejaagd worden vanuit de digitale wereld. Deze toenemende vormen van digitale dreiging en de samenhang met andere veiligheidsthema's vragen bewustwording, weerbaarheid en een handelingsperspectief. Belangrijke bouwstenen zijn digitale bewustwording ten aanzien van informatiebeveiliging en privacy en weerbaar zijn tegen de kwetsbaarheden van informatie en systemen.

De afgelopen jaren hebben we onze strategie gericht op het versterken van onze eigen digitale weerbaarheid en die van de samenleving. We namen deel aan regionale initiatieven op het gebied van het vergroten van de bewustwording en sloten aan bij behoeftes van ondernemers. We hebben daarnaast meegewerkt aan een onderzoek naar het handelingsperspectief van burgemeesters bij online aangejaagde openbare orde verstoringen, uitgevoerd door NHL Stenden. In regionaal verband is er samengewerkt aan de Samenwerkingsagenda digitale veiligheid.

We constateren dat de risico's op digitale onveiligheid blijven toenemen en dat openbare orde verstoringen steeds vaker online (en anoniem) worden aangejaagd. Om hier tegenwicht aan te kunnen (blijven) bieden, is het van belang om zowel onze digitale weerbaarheid en die van onze inwoners, specifiek de kwetsbare doelgroepen, en ondernemers het bijbehorende handelingsperspectief te vergroten en te blijven versterken.

3.2.1

Ambitie

We willen voorkomen dat inwoners, ondernemers en onze eigen organisatie slachtoffer worden van de steeds professionaliserende vormen van cybercriminaliteit en dat deze leiden tot maatschappelijke onrust of ontwrichting of invloed heeft op kritische bedrijfsprocessen.

3.2.2

Wat gaan we daarvoor doen?

- We maken onze inwoners, ondernemers en eigen organisatie weerbaar(der) tegen de steeds professionaliserende vormen van cybercriminaliteit;
- We beperken de impact van digitale incidenten door het ontwikkelen en trainen van bewustwording en het bieden van een handelingsperspectief;

- We investeren in onze eigen digitale basis. Informatieveiligheid en privacy zit in alles wat we doen. Het is essentieel om dit goed te organiseren, door tijdig de juiste beveiligingsmaatregelen te nemen.

3.3

Thema: Drugs

Zwolle kent een crimineel speelveld dat zich onder andere bezig houdt met cocaïnehandel en die voor buitensporig geweld in de openbare ruimte heeft gezorgd. Drugs vormen de kern binnen de georganiseerde en ondermijnende criminaliteit in Zwolle. Daarnaast zien we een toename in drugshandel- en bezit en constateren we dat sprake is van verjonging en verharding binnen de drugscriminaliteit. De handel in drugs is lucratief en er kan snel geld verdiend worden, wat voor (kwetsbare) jongeren verleidelijk kan zijn. Behalve ten aanzien van drugscriminaliteit zien Zwolse professionals de afgelopen jaren ook een toename in het drugsgebruik. Uit rioolwateronderzoek blijkt dat het drugsgebruik in Zwolle niet onderdoet voor andere grote Nederlandse steden. Het gebruik gaat regelmatig gepaard met vormen van overlast. Drugs zijn, in tegenstelling tot alcohol, makkelijk verkrijgbaar en goedkoop. Bovendien lijkt het gebruik van drugs steeds meer genormaliseerd.

De afgelopen jaren hebben we met het programma Ondermijning (2019) een systeemaanpak gerealiseerd om Zwolle en haar inwoners weerbaar te maken tegen georganiseerde criminaliteit. Langs vier verschillende sporen, *bewuste organisatie*, *weerbare organisatie*, *weerbare maatschappij* en *lokaal coördinatie punt*, is gewerkt aan het verminderen van de verwevenheid van de boven- en onderwereld. Verschillende beleidsdocumenten zijn aangepast, processen zijn herijkt en het lokaal meldpunt ondermijning (en veiligheid) is van start gegaan. Via dit meldpunt kunnen inwoners signalen van ondermijnende criminaliteit melden. Achter het meldpunt is een Lokaal Coördinatiepunt ingericht, om signalen te verrijken en te bespreken met partners. Vanuit hier wordt de regie gevoerd op casuïstiek. Er is specifiek inzet geweest op het verstoren van de cocaïnemarkt, mensenhandel en zorgfraude.

We constateren dat drugs een belangrijke kern vormen binnen de georganiseerde criminaliteit in Zwolle. We constateren eveneens een toename in het gebruik van drugs. Vraag en aanbod functioneren hierbij als communicerende vaten; het gebruik heeft een directe relatie met het illegale aanbod. De ernst en omvang van drugscriminaliteit en het drugsgebruik vragen daarom om een verstevigde aanpak de komende jaren. Het stoppen van de handel in drugs is geen realistisch doel, maar het gezamenlijk bestrijden van de effecten in de stad en het verstoren van de drugsmarkt en het criminele speelveld wel.

3.3.1

Ambitie

We willen de effecten van drugsgerelateerde criminaliteit bestrijden, de drugsmarkt verstoren, criminele carrières doorbreken en voorkomen dat jongeren betrokken raken bij drugscriminaliteit.

3.3.2

Wat gaan we daarvoor doen?

- We investeren in een integrale aanpak op het (druggerelateerde) crimineel speelveld en hebben daarbij ook aandacht voor de gebruikerskant (preventie);

- We willen blijvend inzicht in druggerelateerde criminaliteit en kwetsbare branches om drugscriminaliteit te voorkomen, aan te pakken en terug te dringen.
- We zetten in op het voorkomen en doorbreken van criminele carrières. Hierbij is specifiek aandacht voor de jongeren (jonge aanwas). We stellen duidelijke grenzen, grijpen in waar nodig en bieden perspectief.

3.4

Thema: Jeugd en Veiligheid

Jeugd en veiligheid is een breed begrip. We spreken in deze agenda over jeugdproblematiek, -overlast en -criminaliteit. Het algemene beeld is dat de jeugdcriminaliteit daalt. Uit het onderzoek van Bureau Beke (2021) blijkt dat deze daling minder sterk is dan in vergelijkbare gemeenten. De aard van de jeugdcriminaliteit is bovendien veranderd; er is een verharding en verjonging waar te nemen. Jongeren zijn vaker betrokken bij drugs- en vuurwapenmisdriven en er is een toename van online criminaliteit. In het onderzoek komen de volgende kwetsbare groepen naar voren: licht verstandelijke beperkte jongeren, jongeren met een lage sociaaleconomische status en jongeren uit gezinnen met een complexe gezinssituatie.

Uit het onderzoek van Bureau Beke blijkt tevens dat de internaliserende problematiek, zoals angst en depressie, onder jongeren toeneemt. Mogelijke oorzaken zijn dat jeugdigen zich meer eenzaam voelen, steeds meer een bepaalde mate van prestatiedruk en stress ervaren doordat zij opgroeien in een prestatie maatschappij, vaker in een complexe gezinssituatie leven en door een maatschappelijk druk om, gedrag dat niet gemiddeld is, te bestempelen als afwijkend en problematisch.

Ook het aantal politieregistraties op jeugdoverlast is in 2020 en 2021 enorm toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Hierbij spelen vermoedelijk de effecten van de maatregelen omtrent het coronavirus een rol. Door de politie en wijkmanagers wordt geconstateerd dat de groep van 10 tot 14 jaar op straat toeneemt. De netwerken van deze jongeren zijn fluïde en daardoor is het lastiger om zicht te krijgen op de groepen (hang)jongeren. Daarnaast hebben we te maken met de zogeheten online-offline wereld van de jongeren. Jongeren maken bijvoorbeeld online ruzie waarna deze op straat wordt uitgevochten en via de online wereld kunnen jongeren, laagdrempelig, in aanraking komen met verdovende middelen.

De afgelopen jaren hebben we met name ingezet op het tegengaan van jeugdoverlast en -criminaliteit. Dit hebben we gedaan met behulp van een specifieke aanpak tegen (criminele) jeugdgroepen en door middel van het Justitieel Overleg Risicjongeren in het Zorg- en Veiligheidshuis. Dit betreft een specifieke aanpak tegen individuele jongeren, waarin we integraal sturen op maatregelen vanuit welzijn, zorg, bestuursrecht en strafrecht. In 2019-2020 is in Zwolle gestart met een integraal project gericht op het duurzaam verstoren van de cocaïnemarkt en de daaraan gelieerde georganiseerde criminaliteit. Gedurende dit project werden jongeren gezien die tegen de criminele netwerken aan schuurden en werden geronseld of verleid. Hieruit bleek het belang van een specifieke aanpak op het beperken van jonge aanwas aan de georganiseerde criminaliteit. Er is een start gemaakt met het onderzoeken en ontwikkelen van een aanpak om de jonge aanwas aan georganiseerde criminaliteit te beperken. Dit doen we in samenhang met de verschillende 'jeugd' opgaven die we in de stad hebben en in samenwerking met partners in de stad.

We constateren dat de laatste jaren over de hele linie de jeugdcriminaliteit daalt, maar de aard van de criminaliteit is veranderd. Jongeren zijn in verhouding vaker verdachte van drugs- en vuurwapenmisdriven en we zien een verjonging en verharding binnen de

drugscriminaliteit. Daarnaast constateren we ook dat jeugdoverlast toeneemt en jeugdgroepen fluïde zijn. We zien de doelgroep jeugd terug binnen verschillende thema's, zoals drugs en de aanpak van supportersgeweld. We staan aan het begin van een effectieve aanpak van jeugdoverlast, - problematiek en – criminaliteit en er is meer inzet nodig om de samenhang en samenwerking binnen deze verschillende opgaven vorm te geven. Vroegsignalering en preventie zijn essentieel in deze opgaven.

3.4.1 Ambitie

We willen voorkomen dat jongeren betrokken raken bij criminaliteit en dragen op deze manier bij aan dat zij gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien.

3.4.2 Wat gaan we daarvoor doen?

- We ontwikkelen een aanpak die aansluit bij de problematiek en de behoefte van onze jongeren. We werken hierbij nauw samen met onze partners en inwoners.
- We zijn wendbaar, flexibel en het lerend vermogen staat centraal; we sluiten aan bij wat de problematiek van ons vraagt.
- In onze aanpak hebben we oog voor zowel de online als de offline leefwereld van jongeren.
- We werken samen met onze partners aan een veilige omgeving in en om school.

3.5

Thema: Polarisatie en extremisme

In de Nationale Contraterrorisme Strategie 2022-2026 wordt geschetst dat de afgelopen jaren in meerdere westerse landen terroristische aanslagen door rechts-extremisten zijn gepleegd of zijn vrijdeld. Daarnaast is er in Nederland een groeiend aantal jongeren, naar schatting enkele honderden, dat niet snel lid wordt van gekende (offline) extremistische netwerken, maar wel de accelerationistische ideologie aanhangt. Dit gaat om degenen die, het extreemrechtse gedachtegoed aanhangt waarbij het creëren of versnellen van chaos wordt nagestreefd. In (internationale) online groepen wordt terroristisch geweld verheerlijkt als legitiem middel om het huidige maatschappelijke bestel omver te werpen. Bovendien gaat er een lastig te voorspellen geweldsdreiging uit van diverse ad hoc vormen van extremisme, vaak in combinatie met extreme anti-overheidssentimenten en complotdenkbeelden. Daarbij merken we op dat kritisch zijn op de overheid iets anders is dan complotdenken. Iedereen is vrij om zich uit te spreken over standpunten. Protesteren, demonstreren, het debat voeren, het hoort bij een weerbare democratische rechtsstaat. Dit kan binnen de grenzen van de wet en we faciliteren dat ook. De zorgen, gezien de huidige ontwikkelingen, richten zich op extremisme, waarbij personen of groepen vanuit ideologisch motief bereid zijn in ernstige mate de wet te overtreden of activiteiten te verrichten die de democratische rechtsorde en samenleving ondermijnen.

We constateren dat polarisatie en extremisme en daarmee samenhangende vraagstukken ook spelen in Zwolle en dat deze continue aandacht blijven vragen. Hierbij gaat het om veiligheid, maar ook om integratie- en samenlevingsvraagstukken. We zien dat het aantal demonstraties sinds 2019 is toegenomen en daarnaast dat de dynamiek rondom demonstraties verandert, er is sprake van meer maatschappelijke impact en soms is er bijvoorbeeld bij een oproep tot protest geen organisator. We hebben ook te maken gehad met meerdere grote protesten afgelopen jaren, waaronder meerdere coronaprotesten en boerenprotesten.

De afgelopen jaren hebben we onze aanpak, conform het handelingskader van de NCTV, met name gericht op het jihadisme/islamisme. We hebben onder andere ingezet op deskundigheidsbevordering om de bewustwording en het signaleringsvermogen te vergroten. We hebben daarnaast geïnvesteerd in het vormgeven van een werkproces van melding tot persoonsgebonden aanpak. De aanpak loopt via het Zorg- en Veiligheidshuis (weegploeg en casustafel) en is een belangrijk instrument in onze aanpak. We vinden het daarnaast van belang om te weten wat er leeft en speelt binnen Zwolle.

We constateren dat meningen en ongenoegen in toenemende mate worden geuit in betogingen en demonstraties. En dat daarbij de intensiteit, het niet schuwen van geweld en intimidatie en het online aanjagen van legale en illegale vormen van betogen toeneemt. Daarnaast constateren we dat het thema is verbreed en complexer is geworden en ervaren een leemte in het zicht op andere vraagstukken, zoals rechts-

extremisme en grensoverschrijdend gedrag dat de democratische rechtsstaat ondermijnt. Er ligt een uitdaging om hier meer bewust en bekwaam op te worden als organisatie, samen met onze partners en onze informatiepositie hierop te versterken.

3.5.1 Ambitie

We beschermen onze democratische rechtsstaat en we willen voorkomen dat deze wordt ondermijnd door polarisatie, radicalisering, grensoverschrijdend gedrag en extremisme.

3.5.2 **Wat gaan we daarvoor doen?**

- We versterken onze informatiepositie door potentiële spanningen in de Zwolse samenleving in beeld te brengen en te monitoren.
- We versterken onze weerbaarheid door in te zetten op bewustwording binnen het thema polarisatie en extremisme en we creëren een handelingsperspectief om uitingen hiervan te voorkomen en aan te pakken.

4 Werken aan een veilige stad

Elke dag werken we aan een veilige stad. Naast de inzet op de geprioriteerde thema's hebben we ook een pallet aan regulier werk. Onze inzet is erop gericht om de sociale veiligheid te versterken door het voorkomen en tegengaan van criminaliteit, grote verstoringen van de openbare orde, overlast en gevoelens die daarmee samenhangen. Daarnaast richt onze inzet zich op het versterken van de fysieke veiligheid door het voorkomen en tegengaan van branden, ongevallen, rampen, crisis en maatschappelijke onrust. Dit doen we onder meer door:

- de **openbare orde** te handhaven of te herstellen door **specifieke maatregelen** te nemen of **bevoegdheden** in te zetten
- samen met onze partners een **gerichte aanpak** te organiseren voor overlastgevers en criminelen, onder andere in het lokaal coördinatiepunt
- de **veiligheid** en **leefbaarheid** te bevorderen bij specifieke locaties, zoals maatschappelijk opvang en coffeeshops, door samen te werken aan veiligheid rond kwetsbare locaties
- veilig uitgaan, winkelen en ondernemen te bevorderen door samen te werken binnen de structuur van het **Keurmerk Veilig Ondernemen**
- te adviseren over het veilig laten verlopen van **evenementen** en **betogingen**
- samen te werken met PEC-Zwolle, het Openbaar Ministerie, Travers Welzijn en de politie om **voetbal** een feest te laten zijn, en om anderzijds crimineel gedrag, overlast en onveiligheid rondom het betaalde voetbal aan te pakken
- maatregelen te nemen om de **verkeersveiligheid** te vergroten
- te werken aan de **weerbaarheid** van onze inwoners en ondernemers door in te zetten op **bewustwording**, door middel van o.a. campagnes, om zo ook de **zelfredzaamheid** te vergroten
- te werken aan de weerbaarheid van de eigen organisatie door in te zetten op **actueel (integriteits)beleid**, zoals Bibob-beleid, en deze toe te passen
- te werken aan onze **informatiepositie** en door **datagedreven** te werken
- de randvoorwaarden, zoals **privacy** en **gegevensdeling**, te creëren en te borgen
- **goed voorbereid** te zijn op noodsituaties zoals branden, incidenten en crisissen en de negatieve gevolgen bij het ontstaan daarvan te beperken
- bij **branden**, **incidenten** en **crises** de samenwerking te organiseren tussen hulpverleningsdiensten, gemeenten en andere partners

5

Bronnen

Voor het maken van het veiligheidsbeeld en het voeren van de integrale gesprekken zijn verschillende bronnen geraadpleegd. Om inzicht te geven in deze bronnen kunt u hieronder de documenten vinden die we onder andere hebben gebruikt.

- Politiregistraties 2018-2022
- [Waar staat je gemeente](#)
- Bestuurlijke rapportages gemeente Zwolle
- Strategische Beleidsagenda 2023-2026 Veiligheidsregio IJsselland
- [Kernbeleid Veiligheid](#) - VNG
- Buurt-voor-Buurt onderzoek [2022](#)
- [Zicht op Ondernijning](#) – ministerie van Binnenlandse Zaken
- [Strategisch Omgevingsbeeld 2021 - Maatschappelijke ontwikkelingen compact in beeld | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)
- [Voortgangsbrieven voetbal en veiligheid | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)
- Cybercrimebeeld Q 2+3 2022 Politie Oost-Nederland
- [2022: Het veiligheidsdomein als baken in dynamische tijden - Trends in Veiligheid](#)
- [Agenda Digitale Veiligheid 2020-2024 | VNG](#)
- [Meer prioriteit voor beveiliging digitale systemen gemeenten | VNG](#)
- [AF1861-Het-Grote-Uitgaansonderzoek-2020.pdf \(trimbos.nl\)](#)
- [Nationale Drug Monitor 2021 - Trimbos-instituut](#)
- Rioolwateronderzoek KWR – Gemeente Zwolle [2021](#) en [2022](#)
- [Jeugdproblematiek in Zwolle](#), 2021 Bureau Beke
- [Beleidsplan Inclusie en Diversiteit Zwolle 2022-2026](#)
- [Cijfers - Over Halt - Halt](#)
- [Nationale Contraterrorisme Strategie 2022-2026](#)
- [Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland \(DTN\) 57](#) – Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
- [Expertise-unit Sociale Stabiliteit](#) (ESS)
- [Landelijke agenda](#) Zorg en Veiligheid
- Regionale agenda Zorg en Veiligheid IJsselland
- [Informatieknooppunt Zorgfraude](#)
- Factsheet Zorgfraude – Regionaal Expertise en Informatie Centrum Oost-Nederland e.a.
- Plan van aanpak Mensenhandel IJsselland 2022-2026